

UNITÁRIUS ÉLET

XXXIII. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

MÁJUS—JÚNIUS

Szentmihályi Szabó Péter:

Dávid Ferenc emléke

Négyszáz éve, hogy meghalt a Nagy Kereső,
porhüvelyét a külső sötétségre vetették,
most vajon miben hinne, miként
néz megmaradott népére a Püspök?
Katolikusok, luteránusok, kálvini népek
pásztorsága után az Egy Isten pásztora lett,
hát még kinek és még micsoda pásztora lenne,
hogy feltalálja végre az emberben az Istent?

Rámutana-e ujjal az Antikrisztusra,
szenvedne-e újra üldöztetést, börtönt, halált?

Négyszáz éve kísért minket a Nagy Kereső,
hirdetvén a magától való, egyetlen
Felséges Urat, vérrel vett igazát,
rezzenéstelen ég egykori lángja,
s mi, jámbor utódok, négy századdal idősebbek,
újkori kínok után, ezer új tan bűvöletében
már csak az emberi példát látjuk, —

add meg nekünk, Uram, add meg nekünk is
az ártatlan hitet és a Nagy Keresést!

1978. december.

DÁVID FERENC EMLÉKZSINAT

Budapest 1979. augusztus 9.

Egyházi Képviselő Tanácsunk határozata alapján augusztus 9-én, csütörtökön du. 5 órakor Nagy Ignác utcai szépen renovált templomunkban és hangszórós közvetítéssel az I. emeleti tanácsteremben tartjuk emlékzsinatunkat, melynek részletes tárgysorozatot később közöljük.

A zsinaton az alkotó tagok, gyülekezeteink képviselői, hazai és külföldi vendégek vesznek részt.

Az időpontot úgy állapítottuk meg, hogy a hazai és külföldi vendégek augusztus 10-én tovább utazhassanak Kolozsvárra, hogy ott és Déván jelen lehessenek a romániai magyar unitárius egyház augusztus 11–13 napjain tartandó zsinati ünnepségein, melyen egyházunk hivatalos kiküldöttei is részt vesznek.

PÜNKÖSD

„...Vegyetek Szent Lelket...”
János evangéliuma 20, 22.

Az adás ősi ösztön. Kapcsolatot teremt, közösséget hoz létre ember és ember között. A lélek, a szellem síkján láthatatlanul valahogy úgy történik ez, mint tavasszal a nagy átváltozás a természet világában. A nap hívogató csókjából az élet ébredése támad a tél hidege után, hogy termékeny tegye az édes anyaföld meleg övét.

Születés nem is lehet másként, csak így. S ez a létben mindenre vonatkozik: emberre, állatra, virágra. Csak míg az emberen kívül egyszerűen, naturalisztikus közvetlenséggel történik, az emberben lelki ébredések, hullámozások, kitárulkozások előzik meg.

Pünkösöd az emberiség életének talán a legszebb példája erre. Tétován, félve járták megszomorodott életüknek útjait a magukra maradt tanítványok. A nagypénteki drámát

feloldó húsvéti hit az első napok és hetek vívódásai között még kevésnek bizonyult. Pünkösöd kellett az adás és elfogadás, a felajánkozás és kitárulás őszinte teljességével, hogy a húsvétkor nyert hit halált lebíró ereje diadalra jusson a szívekben és az élet visszanyerje értelmét. Ezért valami rendkívüli sugárzással áradt akkor rájuk az isteni léleknek ereje, mely „pünkösöd csodáját” teremtette bennük.

Sokan hiszik rólunk unitáriusokról a szentháromság dogmájának tagadása miatt, hogy nem hiszünk a szentlélekben sem s ezért talán nem is ünnep a mi számunkra pünkösöd. Ez tévedés.

Jézusban először mutatkozik meg az Isten képére és hasonlatosságára teremtett ember tökéletessége. Hitünk szerint azért, hogy Isten minden földi gyermeke boldogan lássa és szemlélje a lélek és a szellem csodálatos arányú lehetőségeit és e lehetőségekben rejlő varázslatos szépséget, hogy aztán elinduljon — ha kezdetben tétován is — e lehetőségek és szépségek nyomán a teljes és tiszta élet, az „Isten országa” megvalósítása felé. Jézusban mutatta és adta meg Isten a szeretet által követésre méltó lelket, — s mert él az emberben a magasságok utáni vágy, ez indít minket arra, hogy kövessük őt.

A követés útja azonban nem mindig könnyű, — sőt — néha nagyon nehéz. Ki segíthet minket a megbotlások, a vétkezések, az elgyöngülések, a megtorpanások idején? — Ki segíthet a reményt vesztéssel fenyegető elbukásokkal, szűrő töviseknek sebzésével fenyegető útunknak előre haladásában? — Ki ad megújuló hitet, és ebből fakadó erőt, hogy az élet nehezen áttörhessük magunkat és a gyötrelmes, félelmetes akadályokat ne embert lebíró hatalomnak, hanem sorsot formáló erőnek fogjuk fel vagy változtassuk át?

Nem más, mint az olthatatlan vágy, a forró szeretet iránta, akit lelkünk egész hevével szeretnénk elérni, átölelni, véle eggyé válni. Az a szeretetben fogant hatalom, maga az isteni erő, amely alászáll az egyéni lélekbe, hogy ott végrehajtsa az adás és elfogadás, a felajánkozás és benne feloldódás legnagyobb evolúcióját: a beteljesülést.

Ezt a munkát végzi a pünkösdkor megismert és elfogadott szentlélek. Hitünk a szentlélekben annak a meggyőződésünknek természetes követ-

kezménye, hogy Isten, aki teremtő és fenntartó hatalom, a teremtésben és fenntartásban szüntelen jelen van. Él bennünk emberekben is és munkálkodik általunk. Ez a tevékenység a nagy mindenségben, de elsősorban és legfőképpen az emberi lélekben a szentlélek megnyilatkozásán keresztül jut kifejezésre.

Isten, mint kormányzó bölcsesség a természet világában, az univerzum életében is szüntelenül mutatja magát, érezteti jelenlétét, de, mint a

LÉT erkölcsi törvénye öntudatunkon, lelkünkön, lelkiismeretünkön keresztül jelenti ki magát, éppen a szentlélek megvilágosító, segítő, reánk irányuló erejével. Összekapcsol minket, embereket Istennel és a mi földi világunkat az Ő mennyei világával. Tanít bizni Isten örök szeretetében. Buzdít tisztább, nemesebb erkölcsi életre. Így a lélek, mely minket azzá tesz, amik vagyunk, egy szikra az Istentől, az **ÖRÖK LÉLEKBŐL** mi bennünk. A szeretet, mely szívünkben él és buzdít, hogy ember-

társainkat, mint testvéreinket szeressük, a szentléleknek Istennel összekapcsolódó erején keresztül érkezik hozzánk. És a szentlélek sugallja a hit szavával, hogy Isten, mint Atya szeret minket, mivel lénye a szeretet.

„Vegyetek Szent Lelket” — mondja Jézus. Pünkösöd e Jézus által feltárt lehetőségnek, a szentléleknek lelkemmel, a szentléleknek egész élettel való találkozása ünnepe.

Huszt János

Sic itur ad astra

A közelmúltban híradás jelent meg arról, hogy a Nemzetközi Csillagászati Unió külön munkabizottságot alakított az égitesteken levő képződmények elnevezésére, hogy megszüntesse az ezen a téren mutatkozó önkényeskedést és zűrzavart.

A közlemény megemlítette, hogy legújabbán a *Merkur bolygó* felszínének térképezése során az említett Unió úgy vélte: nem kell okvetlenül csak tudósokhoz ragaszkodni, számításba vehetők az emberi kultúra más kiemelkedő nagyságai is. Ennek során sok kiválóság, így Shakespeare, Ibsen, Dosztojevszkij, Tolsztoj, Bee-

thoven, Chopin és Bach társaságában a magyar kultúra szép elismeréseként egy-egy krátert neveztek el Bartók Béláról és Jókai Mórról.

A cikk írója — dr. Hédervári Péter — közölte, hogy a szóban forgó térképet az Egyesült Államok Geológiai Szolgálatára adta ki. Tudomása szerint nem magyar csillagászok javaslatára, hanem nemzetközi elismerés jeleként került a térképre a két magyar kiválóság neve. Hédervári Péter szíveségéből módom volt a térképről másolatot készíteni, és azon megfigyelni a Bartók-kráter helyzetét.

Az elnevezés örömmel tölthet el mindnyájunkat, és külön meg kell említeni, hogy Bartók Béla széles körű érdeklődése során a csillagokkal részletesebben is foglalkozott, jól ismerte a csillagképeket. Mikor kisebbik fia az amerikai haditengerészet kötelékében Panamába került, első neki szóló levelében azt kérdezte: „Látsz-e valamit a déli éggömb csillagaiból? Esetleg a „Déli Keresztet?”

Bartók Béla soha nem láthatta meg a Déli Keresztet, de neve mégis felkerült a csillagokba, és ott ragyog a mi számunkra is.

Bartók Béla

„Ézsaiás konferencia”

Dr. Bartha Tibor zsinati elnök, a tiszántúli református egyházkerület püspöke, a hazai Ökumenikus Tanács elnöke, márc. 15-én felkereste dr. Ferencz József püspökünket. A beszélgetés rendjén hangsúlyozta, hogy az Ökumenikus Tanács továbbra is várja, hogy az unitárius egyház, mint megfigyelő részt vegyen mindazokban a feladatokban, melyek az egyházak közötti egyetértés és a társadalmi haladás kérdéseit és a béke ügyét szolgálják.

Elmondotta, hogy a református Zsinati Tanács legutóbbi ülésén mélységes hálával emlékezett meg a KBK két évtizedes működéséről, különösen az utóbbi hét esztendő fejleményeiről és eredményeiről. A Zsinati Tanács „teljes egyetértését fejezte ki az V. KBK Békevilág-tanács ülés időszaki feladatait feltáró határozataival.” Ezen a gyűlésen egyházunk képviselőjében Bartók Béla főgondnokunk vett részt.

A Zsinati Tanács „A világgyűlésnek az egyházakhoz intézett üzenetére válaszolva támogatásáról biztosítja a KBK célkitűzéseit és munkáját.” „Kérte — továbbá — a KBK-t, hogy a következő évek során tegyen meg mindent az ún. „Ézsaiás Konferencia” megvalósulásáért, a világ egyházai olyan tanácskozásának létrejöttéért, amely egységes és egyértelmű állásfoglalást fejezne ki az emberiség létét fenyegető háborús veszélyekkel szemben, a leszerelés érdekében. Egyben kifejezésre juttatta azt a meggyőződését, hogy ez az egység és ez az állásfoglalás lenne a legmegfelelőbb előkészület Krisztus születésének kétezredik évfordulójára.”

A barátságos és testvéri hangulatú beszélgetés végén püspökünk megköszönte a tájékoztatást, és egyházunk teljes együttműködéséről biztosította mindazokat, akik az „Ézsaiás Konferencia” létrejöttén fáradoznak.

Rómában felavatták az újjáépített Pápai Magyar Intézetet

Rómából jelenti az MTI: Az olasz fővárosban nemrégiben ünnepélyes külsőségek között felavatták az újjáépített Pápai Magyar Intézetet, amely a Római Magyar Akadémia épületében, a Falconieri-palotában működik.

Dr. Lékai László bíboros, esztergomi érsek ünnepi beszédében köszönetet mondott a Magyar Népköztársaság kormányának azért a tetemes

anyagi támogatásért, amelyet a Falconieri-palota rekonstrukciójának keretében a Pápai Magyar Intézet felújítására fordított.

Az ünnepségen részt vett Miklós Imre államtitkár, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke és Palotás Rezső római magyar nagykövet. A vendégek között megjelent Casaroli érsek, a Vatikán Egyházi Közügyek Tanácsának titkára is.

Dr. Bakos Lajos halála

Dr. Bakos Lajos, a dunántúli református egyházkerület püspöke 74 éves korában elhunyt. Temetése veszprémi székhelyén történt május 4-én a Vámosi úti temetőben, egyháza felelős őrálloinak szolgálatával.

Isten adjon lelkének örök nyugalmat, emlékezetét szeretettel megőrizzük.

„Politikánkat e vonatkozásban is folytatjuk”

Az MSZMP Központi Bizottságának márciusi üléséről megjelent közlemény foglalkozott az állam és az egyházak közötti kapcsolattal is és ennek rendjén az alábbi megállapítás hangzott el:

„Kiegyensúlyozott belpolitikai helyzetünk fontos tényezője az állam és az egyházak közötti rendezett vi-

szony, amely megfelel a kölcsönös érdekeknek, és a szocializmust építő magyar nép egyetértésével találkozunk. Eddigi politikánkat e vonatkozásban is folytatjuk. Az egész nép érdekét szolgáló feladatok megoldásában a jövőben is az állam és az egyházak együttműködésére törekszünk, a különböző világnézetű emberek összefogására építünk.”

A Tanácsköztársaság egyházpolitikája

A Világosság c. szemle 1979. évi 3. számában e címen jelent meg Szalva Jánosnak, az Állami Egyházügyi Hivatal munkatársának gazdag adatokat tartalmazó tanulmánya. E tanulmány főként a hazai katolikus és református egyházaknak a Tanácsköztársaság egyházpolitikájával kapcsolatos különböző állásfoglalásait ismerteti a tárgyra vonatkozó irodalom felhasználásával.

A Tanácsköztársaság egyházpolitikája az unitárius egyháznak már 1918 karácsonyán román uralom alá került erdélyi részeit nem érintette. A szűkebb értelemben vett Duna–Tisza menti egyházkör, a mai egyházkerület gyülekezeteinek vonatkozó jegyzőkönyvei még nem kerültek részletes feldolgozásra. Az Unitárius Értesítő c. egyházi lapunk is csak 1922-ben indult meg Józán Miklós budapesti lelkész, később püspöki vikárius, majd élete utolsó éveiben — 1941–46 — kolozsvári püspök szerkesztésében.

Olvasóink tájékoztatására ismertetjük „a vallás szabad gyakorlásáról” szóló és a Közoktatásügyi Népbiztosság 1919. április 17-én kelt rendeletét, mely a bevezetőben így szól: „... A munkás-, katona- és paraszt-tanácsok gondoskodni tartoznak arról, hogy húsvét vasárnapján és a rákövetkező két vasárnapon a papok hirdessék ki a szószekekről és magyarázzák meg a népnek, hogy

1. a tanácsköztársaság mindenki számára teljes vallásszabadságot biztosít;

2. a papokat vallásos ténykedésükben, vallásos szer-tartásaik elvégzésében senki sem zavarhatja;

3. a templomok és vallásos célokat szolgáló egyéb épületek (kápolnák, kegyhelyek stb.) ezentúl is kizárólag vallásos célokra fognak szolgálni, és hogy a templomokból sem színházat, sem kultúrházat csinálni nem fognak;

4. a kommunizmus, a tanácsköztársaság, a proletárdiktatúra nem akarja és nem fogja megváltoztatni a házasságnak és családi életnek eddigi rendjét, nem akarja és nem fogja behozni a nők közösséget;

5. mindazokat, akik ennek ellenkezőjét hirdetve, fél-revezetik a népet, a forradalmi rend ellenségeinek tekintik, és ilyenek gyanánt fog elbánni velük.”

Az említett szakaszok egyfelől pozitív elemeit emelik ki a vallásügyi rendelkezéseknek, másfelől a reakció által terjesztett hazugságokat cáfolják meg.

A magyarországi unitáriusok habzburgellenes állás-foglalására érdekes fényt vet az, hogy a „Magyar Köztársaság” c. folyóirat 1912. évi máj. 14-én megjelent számában Józán Miklós verset közöltet „Szabadság” címen, melyből nyilvánvaló, hogy érzelmileg melyik oldalon állt.

Audiatur et altera pars

Horváth János: A reformáció jegyében

A Mohács utáni fél évszázad magyar irodalom-története, az Akadémiai Kiadó gondozásában Budapesten 1953-ban jelent meg több mint 500 oldalon. Az alábbi válogatást az „Erdély és a szentháromság tagadó irány” c. fejezetből közöljük.

„Tudjuk, hogy Erdélyben alig ellenőrizhető kezde-tek után rendkívüli gyorsasággal terjeszkedett a reformáció. A katolikus Zápolyai János, hatalmi érde-kei miatt, nem léphetett fel ellene erélyesen, a Fráter

György ellenszenve sem állíthatta útját az ország különleges viszonyai folytán.

Az anyaország viszonyaihoz képest Erdély vallás-politikája ezzel már új utakra tért: a katolikus vallás államvallási kizárólagosságának megszüntetése, a rajta kívül még más, államilag elismert „recepta religiók” rendszerére. Izabella halála után János Zsigmond uralkodása (1559–71) kedvezett az ekként megindult különleges fejlődésnek. 1564-ben a helvét irány is bevett vallás rangjára jutott, négy év múlva (1568) mindenféle hitelvű igehirdetés, tehát a szentháromság-tagadó is, szabaddá tétetett, 1576-ban pedig emez is „bevétellett”. Négy recepta religiójával Erdély ekkor egyedül állt egész Európában, s bár e helyzet sem modern értelemben vett vallásszabadságot, sem fele-kezeti békét és egyenjogúságot nem jelentett — „négy különböző egyháznak területileg összekevert fennállá-sa” „vallásilag zárt területek elvi egységének” megbontása úttörő kezdemény, s az igazi tolerancia és vallásszabadság előkészítője volt...

... Az 1540-es évek első felében már az egész szász-ság meg volt nyerve a lutheri reformnak, s meg-kezdte önálló egyházi berendezkedését. 44-től fogva az említett városok, s példájukra a székely városok is, meg a vidék a reformáció hívei lettek. A most szóban forgó időszakban a „felekezés” folyamata Erdélyben oly megállás nélküli lett, hogy mi sem állhatunk meg egyes fázisainál elkülönítve. De Dávid Ferenc és Heltai Gáspár, s kivált az első, alkalmasak arra, hogy az ő reformatori pályafutásuk köré csoportosítsuk a főbb jelenségeket. Ők végigjárták a reformáció egész ská-láját, s Erdélyre nézve a reformációnak a szász-ságtól a magyarságra való áttérjesztését saját nemzetiségi átalakulásukkal is tökéletesen példázzák. Bár áthalad-

tak a lutheri és helvét fokozaton, végeredményben mégis az unitarizmus képviselőit kell bennünk látnunk. Itt minden az unitarizmus felé zajlik, igen korán annak kísértései között halad; jó lesz hát előzményeivel, gyökereivel is megismerkednünk... *Dávid Ferenc a XVI. század legsajátosabb, s egyik legérdekesebb fia.* Megítélését azonban, felekezeti és világnézeti tekintetek bonyolítják. Azon felekezetek, melyeken túlhaladt, hajlandók benne pusztán racionalistát látni, saját felekezete a reformáció beteljesedését magasztalja benne, az erasmista humanizmus, a felvilágosodás és szabadgondolkodás régibb és újabb hívei a XVI. század legmodernebb jelenségeként becsülik. Valóban racionalista volt, de e tekintetben csak legkövetkezetesebb azok táborában, kik az Írás szövegére tették fel hitüket, s hite éppoly meggyőződéssé volt, mint ellenfeleié, s éppúgy kárhoztatta, ostromolta azokat, sőt saját, mindenkor előbbi álláspontját, mint azok az övét. Humanista eredetből indult, de nem ő vonta le az erasmista humanizmus végső következtetéseit a hitvallás dolgában. Mondhatni, minden újabb lépését mások nyomán tette meg, igaz, hogy kritikai vizsgálat és lelkiismereti tusakodás után, sohasem erőszaknak engedve, sőt annak végeredményben egész a végtanúságig ellenállva. Engedékenyebb volt másoknál: érvektől engedte magát meggyőzni, s volt képessége érvekkel másokat meggyőzni. Sikerei azonban alig képzelhetők el a különleges erdélyi viszonyok és János Zsigmond fejedelemsége nélkül. Hajlama, egyénisége és a körülmények hozták magukkal, hogy a keresztyén hit „megtisztításában” odáig ment, ahol az már-már megszűnt keresztyénség lenni. Az a szerszám, mellyel az első reformátorok láttak munkájukhoz, az ő kezében nagyon is éles volt, s végül is elevenbe vágott. De ő kiküldetést látott abban,

hogy a másoktól csak részletenként megkezdett reformációt teljesen végrehajtsa.

Horváth János Dávid Ferencnek ismert munkáit részletesen is tárgyalja. A következőkben *prédikációs kötetéről* írt megállapításait ismertetjük:

„Mint prédikátor, sok tekintetben rokon a már eddig látottakkal. Ő is textust magyaráz (leginkább Pált és Jánost), s abból fejtegeti ki és igazolja további bibliai utalásokkal tételeit: a „tanúságokat”. Bizonyos szabadabb mozgású exegézis az ő prédikálása is. Higgadtan fejtegető, vagy polémikus, nem szónokias ugyan, de folyamatosabb előadású, mint a Méliuszé. Itt-ott némi személyesebb lendület, a beszéd végén olykor fohászszerű (pár sornyi) felemelkedés élénkíti.

„1569-ben adta ki *Első részét prédikációinak*. Kötetét II. János királynak ajánlja. Kiadását azzal okolja meg, hogy lássa meg mindenki, mit prédikált ő híveinek... Ha az a tan, amely ellen ő prédikál, igaz volna, akkor a „Lutherek” ok nélkül szakadtak volna el a pápától. Szép lendülettel tesz vallást az ő hite mellett, nyugodt lélekkel vállal zúgolódást és káromlást, s Isten bocsánatát kéri üldözőinek. „Am zúgolódjanak, káromoljanak bátor engemet az én ellenségim, az Világosságnak Atyja, az mi Krisztusunknak Istene látja és érti minden embernek titkát, ő leszen igaz ítélő bíró. Az Atya Isten a Krisztusért bocsássa meg a káromlóknak minden bűnökét és adjon ő nekik ítéletre és igaz értelemre való lelket és igazgasson minden hívő keresztyént az világosságnak és békességnek utára. Amen.” Hasonló nyilatkozatokat beszédeiben is találhatunk: „Az lelkiismeret kedig semmiben meg nem nyugszik, hanem csak az igazságban, és az szent írásnak a Jézus Krisztus felől való fundamentumában.”

Válogatta: Husztiné Árkossy Ilona

DÁVID FERENC BREVIÁRIUM

„A HIT ISTEN AJÁNDÉKA”

Az *Unitárius Élet* 1978. évi 6. és 1979. évi 1. és 2. számaiban közöltük azokat a Dávid Ferenc munkáiból vett idézeteket, melyeket dr. Erdő János gyűjtött össze az 1968-ban Kolozsvárt megjelent *Emlékkönyvben*.

Lapunk mai számában közöljük azokat az idézeteket, melyeket dr. Iván László (1900–1937) budapesti vallásanár Dávid Ferenc „Rövid Magyarázat” c. 1567-ben megjelent munkájából válogatott ki és közölt az *Unitárius Értesítő* 1929. évi számaiban, Dávid Ferenc halála 350. évfordulója alkalmából.

GONDOLATOK

Elég az mi idvességünk útjának megkeresésére a próféták, evangélisták és az apostolok írása. Gyönyörűséges és mennyei étel az evangélium az híveknek szívekben, kihez ha valaki hozzá teszen valamit, méreggá válik az mindjárást. Mert a testi emberek csak testi dologban bölcselkedhetnek a Krisztus nélkül és az ő tanítványi nélkül. (18.1.)

Hogy pedig minden tévelygéseknek főfundamentumát jobban megérthessed, tudjad, hogy az apostolok után mindjárást az Isten népe közibe görög filozófusok csúsztak bé, kik meg nem elégedvén az Istennek ígéjének együgyűségével (egyszerűségével), az Istennek szent helyire beostromoltak (behatoltak) és eltitkolt (titkos) új Háromságot találván magoknak, annyira meghamisították a szentírást, hogy nemsok héja volt, hogy az Isten felől való igaz tudományt ki nem vették közölünk. (19.1.)

Mostan pedig csak e dolgoknak summáját akartuk a keresztyéneknek eleibe adni, hogy a megígértetett anyaszentegyháznak építését ne csak várják, de kérjék is az Isten, hogy hamar beteljesedjék, ennél inkább peniglen, hogy immár szinte előttünk vagy az idő. Semmit nem kezdett ám el az Isten, kit el nem végezett volna. Soha nem volt az Isten népének oly hosszú ideig való fogsága, kinek szabadsága és öröme nem lett volna... Megszabadít, atyámfia, és megnyugosztja az Úr az ő híveit, az ki az együgyűket (szelídeket) mondja boldogoknak lenni, kik majd elveszik a földet, melyet ez ideig nagy kegyetlenséggel és fegyverrel bírtanak az

Dr. Káldy Zoltán köszöntése

Dr. Káldy Zoltánt, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnökpüspökét 60. születésnapja alkalmából bensőséges légkörű fogadás keretében köszöntötte Miklós Imre államtitkár, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke. Méltatta Káldy püspök több évtizedes értékes és eredményes egyházpolitikai és békemozgalmi tevékenységét, és átadta az Állami Egyházügyi Hivatal ajándékát.

A Magyarországi Evangélikus Egyház elnöksége és tanácsa az Üllői úti székházban rendezett ünnepség keretében fejezte ki jókívánságait dr. Káldy Zoltán püspöknek, születésnapja alkalmából.

Mi, unitáriusok is szeretettel köszöntjük.

Rebi néni

Sárvári Márta a Magyar Nemzet április 19-i számában az első oldalon cikket ír „házfelügyelők és ezermesterek” címen. Írását következő sorokkal vezeti be:

„Gyermekkorom emlékeitől elválaszthatatlan Rebi néni. Házmester, vagy ahogy ma mondjuk: házfelügyelő volt a IX. kerületi körfolyosós házban, ahol laktunk. Rebi néni izig-vérig házmester volt, büszke munkájára, amelyet egy diplomata hajlékonyságával és egy ezermester ügyességével gyakorolt.”

„Rebi néni” a mi Sebestyén Istvánnénk, aki valóban büszke volt munkájára. Ma már nyugalomban van, de rendben tartja és szeretettel ápolja egyházunk Hőgyes Endre utcai templomát és az ahhoz tartozó helyiségeket.

hitetlenek. Látod azért, hogy az együgyűeknek ígértetett, hogy senki se gondolja: ki minekünk. Péterrel egyetemben, az kardot tennünk, mert aki fegyverrel keresi, fegyver miatt kell elveszni az Krisztus mondása szerint. (52—53.1.)

„Együgyű (egyszerű) az Krisztusnak és az ő apostolainak tudománya, mely mi előnkbe egy Istent ad, kitől mindenek vadnak és egy Úr Jézus Krisztust. Annak utána egy megszentelő Lelket, egy anyaszentegyházat, egy hitet, egy keresztséget és Úrnak egy igaz vacsoráját. Semmi sincsen ebben ez tudományban valami kettős, avagy duplász és változandó dolog, avagy pedig különb-különb értelmű.

Semmi nincsen az egész derék (teljes) szentírásban világosb és nyilvánban való tudomány, mely Istent mindenkor az írás az mi Urunk Jézus Krisztusnak szentatyjának mond lenni, ki mindeneknek teremője.

Az Antikrisztus pedig ezt el nem ronthatá, hanem önmagától az régi sophisták által többet tön hozzá, az egy Istent három személynek mondván, ki ezért egy állat (lény) legyen, de megválasztván a személyeket az állattól és hogy az három személy egy Istenben legyen avagy az egy Isten az három személyben. És efféle sok foldozásokkal teljességgel elfordítatott az apostoloknak együgyű tudománya és meghomályosított az egy ömagától való felséges Isten, az Jézus Krisztusnak szent atyja, ki mind ez ideig ez világtól nem igaz Istennek ítéltetett lenni. Még pedig annak fellelte oly zűrzavarral hálolta (homályosította el) mind az egész szentírást, hogy senkitől igazán meg ne értessék.

De mindazáltal az ő maga Babilonát is úgy össze zurta-zavarta, hogy senki ez ideig ki nem feselhetett belőle valami jó értelem szerént, miérthogy három és egy Istenben tanított, hogy higgyenek az emberek, de ilyen renddel azért, hogy miképpen az Isten állatában nem három, azonképpen személyben nem egy legyen. És néha az egy Isten legyen az egy állatban, néha az állat az egy Istenben, néha az három személy az Istenben, néha pedig az egy Isten legyen az három személyben. És, hogy az Atya sem az Szentháromság, sem az Fiú, sem az Szentlélek és hogy az állat sem hármass, de azért az egy Isten Szentháromság és egy állat legyen.”

Az új testamentum nyilván jelenti a mi megigazolásunknak módját és annak kútfejét Istennek szerelmének mondja lenni, amelyet az ő fiában megmutatott és az ő szent lelkének általa a mi szívünkbe öntött, hogy mind egész e cselekedet megmutattassék, hogy nem mitőlünk, hanem az Istennek kegyelmességéből származik, hogy semmit se dicsekedhessünk a mi cselekedetünkről.

Az Krisztust ajánlja minekünk az Atya Isten. Erős hittel higgyük azért, hogy minekünk adattatott, hogy bölcsességünk, megszentelésünk és váltságunk legyen, mert ennek kivüle és e nélkül senki kedves nem lehet az Atya Istennél, nem is vagyon a menelete ő hozzája. Ez szereztetett az Atya Istentől, hogy minekünk mesterünk legyen, főpapunk, közbenjárónk, gondviselőnk, idvességünk, életünk és valami szükség idvességünkre, hogy mindazokat bőségesen öbenne találhassuk.

Ez az egész szentírásnak summája. Valaki ezt erős hittel fogadja, ezt az Atya Isten bépecsételte örök életre. Disputáljanak az emberek valamig akarják, keressék az Istennek állatjának (állagának, lényegének) elrejtett voltát hányják, vessék a személyeknek sokaságát és forgassák az okosságnak bölcsességét, de ez az örök élet, hogy csak tégedet egyedül való Istent esmérjenek és akit elküldöttél az Jézus Krisztust.

Igazság a máglyán

Az Élet és Irodalom március 10.-i számában Varjas Endre fenti címmel írt Sütő András „Csillag a Máglyán” c. drámájának filmváltozatáról.

Varjasnak a Sütő-dráma tartalmára és tanítására vonatkozó általános fejtegetéseivel egyetértünk, hiszen „az abszolút igazságot nem adja osztályrészül a történelem” sem Kálvinnak, sem Szervétnek.

Felhívánk Varjas Endre figyelmét arra, hogy a Magyar Népköztársaság törvényei ma már nem tesznek különbséget a nagy és kisebb lélekszámú egyházak között. Ezért nem szerencsés az a megfogalmazása, amikor arról ír, hogy a nagy reformátorok tanítását „kisebb-nagyobb szektaközösségek” fejlesztették tovább. Ugyan is minket unitáriusokat is ennek a fogalomnak a keretén belül sorol fel, ami ellen az igazság és a törvényesség nevében tiltakozunk. Mi Szervét Mihályt szellemi előfutárunknak tekintjük, aki ugyanúgy harcolt a szellem szabadságáért és igazságáért, mint egyházalapító Dávid Ferencünk a XVI. századi Erdélyben.

Kitüntetések

A Minisztertanács a Magyar Népköztársaság Kiváló Művésze címet adományozta a szocialista kultúra fejlesztése terén szerzett kimagasló érdemeik elismeréséül, a felszabadulás 34. évfordulója alkalmából

ÁDÁM OTTÓ-nak, a Madách Színház Kossuth-díjas igazgató-főrendezőjének, a Magyar Népköztársaság Érdemes Művészenek. Ádám Ottó egykoron diákja volt a kolozsvári Unitárius Kollégiumnak, és ő volt a *Csillag a Máglyán* c. Sütő András dráma Madách színházi és filmre álmódott alkotásainak érdemes rendezője. Ugyancsak kitüntetést kapott *Nemeskürty István* esztéta, történész, akinek jelentős érdeme van a *Csillag a Máglyán* c. darab filmrevitelében.

A darabban és a filmben nemcsak Szervét és Kálvin egykori tragikus véget ért drámája elevenedik meg, hanem érezzük és szemléljük az igazságért, az eszme diadaláért folytatott harc lüktetését, mely ma is élteti azokat, akik a jelenben a jövőndő építik.

A Templeton alapítvány kitüntettje

Dr. Nyikkyo Niwano, a japán buddhista Rissho Kosei-Kai elnöke

A Templeton alapítványt hazánkban alig ismerik. 1973-ban alapította John Templeton, angol-amerikai származású férfi, aki éveken át a Princeton Teológiai Főiskola igazgató tanácsának tagja volt. Célja: jutalmazni és kitüntetni azokat, akik a vallás ügyében kimagasló eredményeket értek el, mint ahogyan az Alfred Nobel alapítvány jutalmazza

az irodalom és a tudomány kiválóságait. A kitüntetetteket hét bíró választja, akik a világ legfontosabb vállalásait képviselik. A Templeton díj kitüntetettjei közt volt Teréz testvér 1973-ban (Calcutta India) Roger testvér francia Taize priorja 1974-ben, Dr. S. Radhakrisnan, hindu filozófus, India egykori elnöke 1975-ben.

A díjat, melynek összege többekévesbé a Nobel-díjjal azonos — 160 000 US dollar —, 1979. ápr. 11-én Londonban adták át dr. Niwanonak. Az átadást dr. Dana McLean Greeley, az IARF egykori elnöke végezte. Dr. Niwano önéletrajzi könyvének angol kiadása 1978-ban jelent meg Tokióban, a Kosei kiadó gondozásában.

Bartók Béla főgondnok angliai látogatása

Az angliai unitáriusok 1979 áprilisában Manchester városában az egyetemi város Owen parki épületeiben tartották évi rendes közgyűlésüket, melyen meghívásukra, egyházunk képviselőjében Bartók Béla főgondnokunk vett részt.

Hazatérte után az alábbiakat mondotta: Eredményes és szépen sikerült ülést tartott az angliai unitáriusok Főtanácsa, melyen több, mint 400 képviselő vett részt a különböző gyülekezetekből, Anglia, Wales, Skócia és Észak-Írország területeiről. Imponáló volt az évi ünnepélyes istentisztelet az „anniversary service”, melyen közel egyezer ember volt jelen a manchesteri és környékbeli unitárius gyülekezetekből. A liturgikus részt Eileen Kielty — az egykori főtitkár, dr. John Kielty leánya vezette, a beszédet Eric Wild lelkész tartotta.

Az egyháztörténeti szövetség ülésén dr. H. J. McLachlan elnökölt és dr. Alec Peaston írországi lelkész, irodalomtörténész tartott előadást a teológiai szabadság korlátairól. Az angol unitáriusok béke és szociális kérdésekkel foglalkozó szervezeteinek közös ülésén két angol parlamenti képviselő Peter Archer és Frank Allaum tartottak előadást a fegyverkezési ipar és a leszerelés kérdéséről.

Az ülés elbúcsúzott Brian L. Golland eddigi főtitkártól, aki több, mint tíz éven át közmegelegedéssel töltötte be ezt a tisztelet és hivatalába beiktatta Roy Smith-t, aki korábban már a helyettes főtitkári tisztséget is ellátta.

A választások rendjén 79/80 évre elnökké Hamilton Birtles birminghami lelkészt, alelnökké a mozgalom régi harcosát dr. June Bell orvosprofesszor asszonyt választották meg. Elbúcsúztatták A. Graves eddigi tiszteletbeli pénztárost, s helyébe a lelépő elnököt G. Head-et választották meg.

A megnyitó ülésén az elnök köszöntötte a külföldi testvérdelegátusokat, dr. Carolyn Howlett asszonyt, az IARF elnökét, Bartók Béla főgondnokunkat és dr. R. Senghast, az amerikai unitárius univerzalisták ügyvezető alelnökét. A kiküldöttek a közgyűlés megnyitása után beszédben köszöntötték az angliai unitáriusokat és főgondnokunk szeretettel hívta meg képviselőiket augusztusi budapesti zsinatunkra. A zsinaton a nagy-britanniai unitáriusokat Roy Smith új főtitkár és Bruce Findlow, az oxfordi teológiai fakultás dékánja fogja képviselni.

Főgondnokunk a záróülésen meleg szavakkal búcsúzott el Brian Golland nyugalomba vonult főtitkártól, egyházunk régi barátjától, és átadta egyházunk ajándékát — Bartók lemezeket.

Az ülésen hozott elvi határozatok közül kiemelünk három. Tiltakoztak a fegyverkezési hajszá ellen és állást foglaltak a mielőbbi leszerelés kérdésében. A személyes beszélgetések rendjén sokan elismeréssel szóltak a folyamatban levő SALT-tárgyalásokról s azok mielőbbi befejezését kívánták. Kifejezték szomorúságukat, hogy az anglikán egyház tavaly tartott Lambeth konferenciája, melyen a nagyvilág több mint 400 anglikán püspöke vett részt, ismét állást foglalt a nőknek lelkészé szentelése tárgyában. Érdekessége miatt említette meg főgondnokunk azt a kisebbségben maradt javaslatot, mely az egyházi központnak Londonból Manchesterbe való áthelyezését szorgalmazta.

Manchester város főpolgármestere Trevor Thomas lord-mayor fogadást adott a gyűlés résztvevőinek és külön elbeszélgetett a külföldi vendégekkel.

Köszönjük főgondnokunknak értékes külföldi szolgálatait. Manchesteri útját követően Párizsban a magyar Liszt Ferenc Társaság képviselőjében Liszt- emléktáblát avatott fel.

ANTITRINITARIANISM

Annak a meghívónak a címlapján, melyet a Magyar Tudományos Akadémia bocsátott ki, a Siklóson 1979. május 15—19. napjain tartott tudományos ülésszak alkalmából, a fenti angol cím olvasható.

Dávid Ferenc halála négyszázados évfordulója alkalmából a hazai és a XVI. századi unitárius törekvések kialakulásával, az arra gyakorolt külföldi hatásokkal, és az európai hasonló mozgalmak fontosabb kérdéseivel foglalkozó ülésszakról korai lapzártánk miatt csak lapunk következő számában tudunk beszámolót közzélni.

Az ülésszakot a Magyar Tudományos Akadémia képviselőjében Klaniczay Tibor akadémikus nyitotta meg május 15-én délután 3 órakor. Üdvözölte az egybegyűlteket Takács Gyula, a Baranya megyei Tanács elnökhelyettese. Az első előadást Pirnát Antal kandidátus tartotta, Dávid és Blandrata szerepét ismertette és méltatva.

Este a Múzeum termeiben dr. Ferencz József püspök és Bartók Béla főgondnok fogadást adtak az ülésen megjelentek tiszteletére, melyen püspökünk magyarul és a tanácskozás munkanyelvein üdvözölte a résztvevőket.

Előzetes tájékoztatásul megemlítnék néhány nevet azok közül, akik az ülésszakon előadást tartottak. Vasoli Cesare firenzei professzor a humanista kritika és az antitrinitarizmus kezdeteiről beszélt. Aldo Stella

padovai professzor Padua városának és egyetemének az antitrinitarizmusra gyakorolt hatásáról szövegezett. Lech Szczucki varsói professzor a XVI. századi lengyel és erdélyi unitarizmus kapcsolatait elemezte.

A külföldi unitárius egyházak előadói között megemlítnék elsősorban George H. Williams professzor előadását — a Harvard egyetem egyháztörténésze a Radikális reformáció c. hatalmas tanulmánykötet szerzője — aki a Dávid Ferenc és Socinus Fausztusz közötti vitát elemezte. Erdő János a kolozsvári Egyetemi fokú Protestáns Teológiai Intézet rektor professzora Dávid Ferenc biblicizmusáról tartott előadást. Jan van Goudoever a holland remonstráns egyház moderátora, düssburgi vendégprofesszor a XVI. századi hollandiai vallásszociológiai mozgalmakat állította szembe az erdélyi törekvésekkel.

A tárgyalások nyelve, angol, francia, német és olasz volt, az előadások és a hozzászólások is ezeken a nyelveken hangzottak el.

A kongresszus résztvevői látogatást tettek a nagy-harsányi református műemléktemplomban és a pécsi Mindszentek templomban. Mindkettőnek XVI. századi unitárius kapcsolatairól lapunk következő számában szólunk. Az ősi siklósi vár helyreállított termei történelmileg érdekes és belső modern berendezéssel kellemes otthont biztosítottak a tanácskozásoknak.

Római katolikus főpapok kinevezése

II. János Pál pápa dr. Paskai László címzetes püspököt, veszprémi apostoli kormányzót veszprémi megyéspüspökké, dr. Bagi Istvánt, a Pápai Magyar Intézet igazgatóját

esztergomi segédpüspökké, dr. Szakos Gyula sárvári plébánost székesfehérvári segédpüspökké, Marosi Izidor címzetes apátot, kecskeméti esperes plébánost váci segédpüspökké nevez-

te ki. A kinevezésekhez a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa az 1957. évi 22. számú törvényerejű rendelet alapján az előzetes hozzájárulást megadta.

Paul N; Carnes

Az amerikai unitárius univerzalisták 1977-ben megválasztott elnöke 58 éves korában 1979 márciusában súlyos betegségét türelemmel viselt szenvedései után Bostonban elhunyt.

Kiváló prédikátor, igazlelkű ember volt, aki a társadalmi kérdések iránt élénk érdeklődést mutatott s lel-

készségei idején is részt vett a polgárjogi mozgalmakban.

Mint elnök nagy gondot fordított a lelkeszútánpótlás biztosítására, a gyülekezetek egymásközti kölcsönös szolgálatait szorgalmazta, és meleg figyelmet szentelt az IARF munkájának is.

Temetése a Boston melletti Cambridge templomában történt, ahol mint s. lelkesz először prédikált. A megemlékezéseket két elődje, dr. Dana McLean Greeley és dr. Robert N. West volt elnökök tartották. Számosan mondtak még búcsúszavakat. Az amerikai és kanadai közélet magas rangú vezetői és a társ-egyházak képviselői fejezték ki írásban részvételüket, ezek között került feljegyzésre egyházunk őszinte együttérzése is.

Józan Miklós emlékére

adomány a templom renoválására

A Budapesti Unitárius Egyházközség az alábbi levelet kapta: „Alulírott Perey Mária nyugalmazott tanító 86 éves arra az elhatározásra jutottam, hogy szeretett lelkészem és hitoktatóm, Józan Miklós emlékére megtakarított csekély nyugdíjamból a nehéz körülményekkel küzdő egyházam részére 5000 Ft-ot adományozok. Annak idején özvegy édesanyám szerény jövedelméből nem tudta két gyermekét taníttatni, de Józan tiszteletes úr közbenjárására és segítségével, mint ingyenes bentlakó elvégezhettem szabadkai tanítóképzőt és diplomát szerezhettem.

Korábban az volt az elképzelésem, hogy az 5000 forintot halálom után hagyom az egyházra. Időközben megkaptam márciusi körlevelüket, melyben tájékoztattak, hogy Dávid Fe-

renc halálának 400. évfordulója alkalmából a Zsinat megrendezésére a Nagy Ignác utcai templomban kerül sor és erre az alkalomra a templomot renoválni kívánják. Ezért úgy gondolom, hogy szerény tervezett adományomra most van az egyházközségnek a legnagyobb szüksége.

Adományomat szerettem volna személyesen átadni, de ebben betegségem akadályoz. Ezért egyidejűleg az 5000 forintot átutaltam.

Budapest, 1979. március 26.

Tisztelettel
Perey Mária

Perey Mária április 13-án elhunyt. Temetésén Huszti János budapesti lelkesz búcsúztatta. A jó Isten szereti a jókedvű adakozót.

IARF konferencia Hollandiában

Az IARF hollandiai egyéni tagjai minden esztendőben egynapos találkozót rendeznek, melyen helyi és közérdeklődésre számot tartó problémákat vitatnak meg. A márc. 31-i ülésre a rendezőség nevében dr. Boissevain főtitkár meghívta dr. Ferencz József püspökünket és kérte, hogy szóljon hozzá az emberi jogok kérdéshez. Püspökünk gyengélkedése miatt személyesen nem tudott részt venni sem a hollandiai, sem az angliai unitárius találkozókra. Hollandiába írásban küldötte el észrevételeit, melyeket angolul Szent-Iványi Ilona Oxfordból oda meghívott teo-

lógiai hallgatónk olvasott fel. A résztvevők érdeklődéssel hallgatták szocialista államban élő egyházi ember komoly észrevételeit. Sajnálták, hogy meghívásuk ellenére, a csehszlovákiai és romániai unitáriusok nem küldötték el észrevételeiket.

Szent-Iványi Ilona néhány napos hollandiai időzése alatt meglátogatta a holland remonstráns egyház több gyülekezetét és felelevenítette azokat a régi kapcsolatokat, a leydeni egyetem teológiai hallgatói előtt tartott felszólalásában, melyek egyházunk és a remonstráns egyház között a XVII. század eleje óta fennállanak.

HERBERT A. SIMON

Az 1978. évi közgazdasági Nobel-díjasról, az amerikai unitárius univerzalisták lapjában olvasott képes riport alapján, lapunk legutóbbi számában röviden már beszámoltunk. Megírtuk, hogy feleségével együtt aktív tagjai a pittsburgi első unitárius egyházközségnek.

Azóta hosszabb méltatást olvastunk dr. Simon professzorral a Magyar Tudomány 1979. évi első számában, ahol Szalai Sándor akadémikus ismertette e világhíres közgazdász munkásságát. Ebből idézzük az alábbiakat. „...évtizedek óta igénybe veszik sokoldalú szaktudását az amerikai tudománypolitikának, valamint a társadalmi-gazdasági tervezésnek legmagasabb döntéshozatali szervei — egészen a Fehér Házig terjedően. Neumann János óta alig töltött be aktív, vezető kutatóként tevékeny élvonalbeli tudós hasonló akciósugarú szerepet az Egyesült Államok tudományos életében.”

„Amint vannak nagy írók, akikről azt mondják, hogy az »írók írói«, vagyis írói nagyságukat főleg íróársaik érzékelik, s főként ezekre gyakorol közvetlen hatást, úgy Herbert Simonról is elmondhatjuk, hogy ő legalábbis pillanatnyilag még főleg a »tudósok tudósa«.

„Ez persze nem véletlenül van így. Az igazság az, hogy Herbert Simon... a maga közgazdasági kutatótevékenységét éppen nem a közgazdaságtudomány klasszikus, illetve hagyományos vizsgálódási területén felmerülő problémákra összpontosította, hanem leginkább a saját maga által felfedezett vagy feltárt új, közgazdaságtudományi vizsgálódások körét kibővítő kutatási területen munkálkodott és alkotott nagyot.”

Szalai Sándor akadémikus ismerteti ezek után a Nobel-díjas tudós műveit és azt a sajátosságát, hogy az egyetemi szak, amelynek professzora volt gyakran változtatta nevét. Hol szervezéstudomány és igazgatástudomány, hol mint „politikai tudomány” szerepelt, de volt úgy is, hogy „számítógép-tudomány és pszichológia” szakmegjelölést viselte.

A „Models of Man” és a „the Sciences of the Artificial” című munkák ismertetése kapcsán megállapítja a cikkíró, hogy Simon sokfelé szétágazó tevékenységét az emberközpontúság jellemzi.

A tudományos világ, még sokat várhat tőle, hiszen alkotó ereje teljében dolgozik tovább.

Dr. Jakab Jenő

Külföldi hírek

A második világháború vége óta nem kevesebb, mint 25 millió ember vesztette életét abban a 133 háborúban, melyeket a harmadik világ területén vívtak — mondotta S. Radjardham, Singapore külügyminisztere.

Az angliai közlekedési balesetek közül minden ötödik halállal végződő balesetnél súlyos alkoholos állapotot állapított meg az utólagos orvosi vizsgálat a gépkocsi vezetőjénél. Ez évi mintegy 1200 alkoholt okozta közúti baleseti halált jelent. Érdekes az a statisztikai adat is, hogy a közúti balesetek halálos áldozatainak mintegy fele, 15–24 éves fiatal férfi.

Dr. Robert N. West, az amerikai unitárius univerzalista egyház két cikluson át eredményes elnöke az egyik Boston környéki városban világi állást vállalt. Tanácsadójá lett gazdasági és pénzügyi kérdésekben az egyik ismert nagyvállalatnak. Az UU WORLD, az amerikai unitáriusok lapja riportereinek kérdésére elmondotta, hogy az egyházi életben az egyik bostoni gyülekezet egyszerű világi tagjaként kíván tevékenykedni.

Amerikában a kétszázéves évforduló alkalmából számos könyv jelent meg. Az egyik gyűjteményes kötetben magyar, cseh, osztrák és lengyel írók Amerikáról írt megemlékezéseit közlik. Számunkra a legérdekesebb a dr. A. Reisch — a washingtoni országos könyvtár munkatársának írása. „Sándor Bölöni Farkas's Reflections on American Political and Social Institutions” — Bölöni Farkas Sándor megjegyzései az amerikai politikai és társadalmi szervezetekről.

Kristallnacht elnevezés alatt jegyzi fel a történelem a hitleri szörnyűségek közül azt, mely negyven évvel ezelőtt, 1938. nov. 9–10-én pusztított el 119 zsinagógát, 76 továbbit teljesen szétverve, s mintegy 75 000 zsidó üzletet kirabolva. Az akció során 26 000 zsidó került koncentrációs táborba, s onnan a halálba. Erről az évfordulóról a Német Demokratikus Köztársaság kormánya és zsidósága Drezdában emlékezett meg, melyen a hazai zsidóság magasrangú képviselője is részt vett. A helyreállított berlini zsinagóga felavatási ünnepségén dr. Salgó László, a budapesti főrabbi is részt vett. Emlékeznél, de nem felejténi — volt az ünnepségek mottója.

Szabédi László és Farkas Árpád erdélyi költők versei is több alkalommal szerepeltek az Egyetemi Színpad színvonalas rendezvényein. Mindkét költő unitárius gyökerekből táplálkozott egykoron.

Channing Ellery Vilmos volt a XIX. század első felének és derekának legnevesebb amerikai unitárius lelkésze, prédikátora. Életműve iskolát teremtett az Egyesült Államokban. Születése kétszázadik évfordulójára — 1980. ápr. 7. — dr. P. Carnes elnök, dr. Greeley és dr. Mendelsohn — Channing egykori templomának volt lelkészei — vezetésével bizottság alakult Channing emlékünnepelel előkészítésére. Levél érkezett dr. Greeleytől, melyben kérte, hogy egyházunk is kapcsolódjék be az ünnepség előkészítésébe, lemerítve Channingnek a magyar unitarizmusra gyakorolt hatását.

KISS JENŐ ny. unitárius lelkész január 2-án Fogarason meghalt. Rövid ideje Cseceben, majd nyugalmába vonulásáig Homoródkeményfalván volt lelkész. Ötvenéves, valamint a Fogarason lelkészvödő fiának és családjának gyászában szinte szívvel osztozunk.

Illia Gruziai Ortodox Pátriárkát választották — az elhunyt Nukodim metropolita helyére az Egyházak Világtanácsának egyik elnökévé.

Dr. Donald Coggan Canterbury érseke Magyarországra látogatott. Magyarországon még soha nem tett látogatást az anglikán egyház primása.

Sir Adrian Boult, a világhírű angol karmester — unitárius testvérünk — április 8-án töltötte be 90. életévét. Szívesen csatlakozunk az angliai unitáriusok közgyűlésének jókívánságaihoz.

Néhai dr. Varga Béla püspökünk özvegye nemrégiben töltötte be életének 84. évét. Kolozsvári otthonában, csendes visszavonultságban.

Barabás Áron marosvásárhelyi s. lelkész április 29-én Abásfalván iktatta be új munkahelyébe dr. Kovács Lajos püspök.

Homoród-Kőhalom új városban unitárius gyülekezet alakult: az ottani gyárakban sok környékbeli községbeli unitárius ember dolgozik, többen már le is telepedtek. A gyülekezet házat vásárolt, melynek egyik részében istentiszteleti termet alakítottak ki. Az új gyülekezet lelkésze dr. Kovács Lajos püspök Vass Mózes eddig homoródujfalu lelkészt nevezte ki.

Kovács István eddigi bőzdi lelkész Homoródujfaluba helyezték át.

Deutsche Unitarier-nek nevezik magukat a Német Szövetségi Köztársaságban lelkészelt és eleven életet élő, napi lapot kiadó, humanista unitáriusok. Ketevenként tartott közgyűléseiket az idén Bremen városában a városi tanács nagytermében tartották ápr. 28. és maj. 1. között. A megnyitót Horst Frey elnök tartja, a választási bizottság dr. Siegfried Hünke, alelnök, az ismert író és esztéta. Külön üzenetben tárgyalják meg a szervezet adminisztratív feladatait, szólnak lapjukról, az Unitarische Blätter-ről, valamint a Klingenbergben épülő nagyszabású nyári konferenciáson és nyaralónhely építkezésének előkészítéséről. Megnyitást követően üzeneteket vettek, s elküldtek jókívánságokat. Örövendük sikereiknek.

Memphis városában levő egyetem radiológus és onkológus professzora, az ottani unitárius gyülekezet tagja, a magyar amerikai tudományos csereprogram ke-Howard H. Vogel, a Tennessee állam retében 1980-ban több hónapot fog hazánkban tölteni.

Dubs Adolfot, az Egyesült Államok kabuli (Afganisztán) nagykövét terrorizmus elkövetőit és megölték, amint erről napilapjaink is hírt adtak. Holttestét hazaszállították Washingtonba. Dubs nagykövét a washingtoni univerzalista gyülekezet tagja volt, és gyászszertartást dr. S. R. Brooks lelkész végezte. A gyászoló sorában ott volt Carter elnök felesége, Monique alelnök, Vance külügyminiszter és felesége, továbbá a washingtoni diplomáciai testület számos tagja.

Lőrinczi Domokos ny. unitárius lelkész 92 éves korában leányánál elhunyt jan. 21-én. Székelykeresztúron temették nagy részvétel mellett.

Casarelli érsek a Vatikán képviselőjében Wojtaszek lengyel külügyminiszter meghívására Varsóban tett látogatást. Megbeszéléseket folytattak a mindkét felet érdeklő kérdésekben, és nyilván előkészítették II. János Pál pápa lengyelországi júniusi látogatását.

HÍREK

Özv. Miklós Károlyné, egyházunk egykori pénztárosának, néhai Miklós Károly tanárnak más egyházhoz tartozó özvegye, 88 éves korában ápr. 11-én elhunyt. Férje iránti kegyelettel indítva 1965-től a mai napig rendszeresen előfizetett lapunkra. Emlékét megőrizzük.

Virágvasárnapján dr. Ferencz József püspök Hódmezővásárhelyre látogatott és ott istentiszteletet tartott és úrvacsorát osztott. A közgyűlés megválasztotta zsinati képviselőit.

Bartók Béla főgondnok húsvét másodnapján a Hőgyes Endre u. templomba látogatott és vett úrvacsorát. Ezt követően püspökünk társaságában otthonában kereste fel és üdvözölte Buksa Attila Hőgyes utcai templomunk gondnokát. E látogatásra elkísérte őket Bencze Márton lelkész, felesége társaságában.

Júniusban a svájci Casa Locarnóban Bencze Márton lelkész és felesége töltötte el néhány hetet pihenéssel és nyelvtanulással egybekötve, a svájci HEKS által egyházunknak évente felajánlott lehetőségével élve.

A Nagy Ignác utcai templom belső renoválási munkálatai szépen haladnak előre. Kicsérítették az elavult villanyvezetéseket. Fehérre festették a templom falait és megtisztult a szőszék, a karzat és a padok régi faszekerkezete is. Az eddigi csillárok helyett az 1941-ben dr. Szent-Iványi Sándor lelkészsége idején beszerzett régi csillárokat kijavítva visszahelyezték a templomba, melyek most megfelelő fényerőt szolgáltatnak. A munkálatokat az

előjáróság és a műszaki ellenőrzést Gothárd Zsigmond tb. e. tanácsos irányították. A renoválás munkájában két hívünk Tóvsi Béla és Gál Dezső is kivették részüket.

Sajtótájékoztatót tartott a Hazafias Népfőnt országos központjában dr. Molnár Béla országos titkár, az egyházi lapok szerkesztői részére. Az érdekes és tanulságos előadás után sok megnyilatkozás történt, melyek rendjén püspökünk is felszólalt. Jelen voltak és a vitában is részt vettek Grnák Károly, az Állami Egyházi Hivatal és Juhász Róbert a Hazafias Népfőnt osztályvezetői.

Ipper Pál tartott tájékoztatót a nemzetközi helyzetről az Állami Egyházi Hivatal és a Magyar Újságírók Országos Szövetsége március 20-án az egyházi lapok szerkesztői számára tartott összejövetelen. Az előadó fórum-szerűen, a feladott kérdésekre adott válaszokkal szívesen, frappánsan tájékoztatta a hallgatóságot arról, hogy mi újság a nagyvilágban. Az Egyházi Hivatal Grnák Károly osztályvezető képviselte az ankéton, lapunkat dr. Jakab Jenő.

A Budapesti Unitárius Egyházközség április 1-én tartott közgyűlésében elfogadta a presbitérium által előterjesztett 1978. évi zárszámadást, mely az egyházfenntartási járulékok, úrasztali adományok és perselypénzek tekintetében híveink buzgóságáról és áldozatkészségéről tesz igen tiszteletre méltó bizonyosságot. Megállapította a közgyűlés az 1979. évi költségvetést, nagyjából a múlt évi szinten. Meghallgatta és elfogadta Bencze Márton lelkésznek a Hőgyes Endre utcai, Huszti János lelkésznek a Nagy Ignác utcai templomra vonatkozó, a lelkész tevékenység széles skálájára kiterjedő lelkész jelentését. Ujraavasztotta a presbitérium egyhármadát, valamint az egyházközség főtanácsai képviselőit a hatéves ciklusra és a jelen esztendőre. Behatóan foglalkozott a közgyűlés a Nagy Ignác utcai templom folyamatban lévő renoválásával és ebben az összefüggésben határozatokat hozott. A 100 éves Bakáts téri r. kath. templom jubileumi ünnepségén, április 24-én dr. Lékai László bíboros érsek szolgálatával emlékeztek az elmúlt 100 esztendőre, a IX. kerületi protestáns egyházak képviselői is jelen voltak, palástosan, a templomi ünnepségen, és a fogadáson. A budapesti unitárius egyházközség képviselőiben Bencze Márton, lelkész jelent meg feleségével együtt.

A Magyarok Világszövetsége 1979. évi Kincses Kalendáriuma gazdag tartalommal megjelent. Itt olvashatjuk Gách Marianné beszélgetését Hatvany Lajosnéval Adyórl és Csinszkaról. Híveink közül sokan tudják, hogy Hatvany Lajosné sz. Somogyi Jolán, a mártírhalt unitárius Somogyi Béla leánya. Boldizsár Iván bő részletességgel ismerteti személyes élményei alapján a magyar korona hazatérésének útját. Megemlíti, hogy az egyházi képviselők között jelen volt a korona átadási ünnepségén dr. Ferencz József unitárius püspök is, a hazai egyházak képviselői között.

UNITARIUS ÉLET

Laptulajdonos

a Magyarországi Unitárius Egyház

Felelős szerkesztő és kiadó:

Dr. Ferencz József

V., Nagy Ignác u. 4. Budapest, 1055

Táv.: 113-094.

Szerkeszti a szerkesztő bizottság

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI 1900 Budapest V., József nádor tér 1.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI

215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámára.

Evi előfizetési díj 48,— forint

Külföldre évi 80,— forint

INDEX: 25.842

79.2714/2-03 — Zrínyi Nyomda, Budapest

Felelős vezető: Bolgár Imre vezérig.

HU ISSN 0133-1272